

BIJLAGE 1. Kernonderdelen immaterieel erfgoedbeleid

Unesco-verdrag inzake de bescherming van het immaterieel cultureel erfgoed

De uitvoering van het *Unesco-verdrag inzake de bescherming van het immaterieel cultureel erfgoed* vormt het fundament voor het immaterieel erfgoedbeleid in Nederland. Het Unesco-verdrag is in 2012 door het Koninkrijk der Nederlanden geratificeerd. De volgende verdragsverplichtingen komen voort uit het Unesco verdrag en gelden voor gemeente, provincies en Rijk:

- Stimuleren dat immaterieel erfgoedgemeenschappen uit alle lagen van de samenleving in staat zijn hun erfgoed te beoefenen, ontwikkelen en door kunnen geven.
- Opstellen van een landelijke inventaris van immaterieel erfgoed.
- Stimuleren van deskundigheidsbevordering bij erfgoedgemeenschappen.
- Stimuleren van bewustwording, kennis en begrip over immaterieel erfgoed bij het grote publiek, erfgoedinstellingen en overheden.
- Stimuleren van (wetenschappelijk) onderzoek naar immaterieel erfgoed.

De drie Caribische landen in het Koninkrijk hebben het Unesco-verdrag immaterieel erfgoed ook geratificeerd. Als onderdeel van het land Nederland zijn ook Bonaire, Saba en Sint Eustatius partij bij het verdrag. Op de eilanden zijn Unesco-werkgroepen die het verdrag uitvoeren. In de Werkgroep immaterieel erfgoed werken de vier landen, drie openbare lichamen en het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland aan het versterken van immaterieel erfgoed. De werkgroep is onderdeel van het Vierlandenoverleg.

Verdrag van Faro, de waarde van cultureel erfgoed voor de samenleving

Het *Verdrag van Faro, de waarde van cultureel erfgoed voor de samenleving* van de Raad van Europa is een belangrijke inspiratiebron.¹ Gezien vanuit de Nederlandse erfgoedzorg zijn er drie kerndoelen van het Verdrag van Faro. Deze drie kerndoelen zijn richtinggevend in het Nederlandse erfgoedbeleid en sluiten goed aan op het denken en doen binnen het immaterieel erfgoedveld.

1. Meedoen en meebeslissen meer gemeengoed in de erfgoedpraktijk maken.
2. Cultureel erfgoed verbinden aan sociaal-maatschappelijke doelen.
3. Openstaan voor andere erfgoedopvattingen en meer ruimte bieden aan kennis van burgers.

Uitvoeringsagenda Faro

Het Verdrag van Faro is in januari 2024 door het Koninkrijk der Nederlanden ondertekend. Op dit moment loopt het ratificatietraject. Bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed is de Subsidieregeling Uitvoeringsagenda Faro open. Deze regeling biedt de erfgoedsector de mogelijkheid aan het werk te gaan met de kerndoelen van het Verdrag van Faro.

Samen met het brede erfgoedveld heeft de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed de Uitvoeringsagenda Faro² opgesteld. Deze agenda zet voor 16 thema's de ambities van de erfgoedsector uiteen om het gedachtengoed van het Verdrag van Faro een vaste plek te geven in de Nederlandse erfgoedpraktijk. Deze ambities op de 16 thema's zijn ook van belang voor immaterieel erfgoed, bijvoorbeeld erfgoed in het sociale domein, educatie, ondersteuning erfgoedparticipatie en oral history.

Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland

Het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland draagt zorg voor verschillende verdragsverplichtingen die het Koninkrijk der Nederlanden is aangegaan als partij van het Unesco-verdrag immaterieel erfgoed. Naar aanleiding van de ratificatie van het Unesco verdrag is het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland (KIEN) ontstaan. Het vervult sindsdien een centrale rol in het immaterieel erfgoedveld. KIEN is onderdeel van het Nederlands Openluchtmuseum en krijgt subsidie van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Met deze geormerkte middelen worden de activiteiten van KIEN gefinancierd.

KIEN heeft een kennisbank met handreikingen, lesmateriaal, onderzoeksresultaten en praktische info over uiteenlopende thema's: van het betrekken van jongeren tot de betekenis van de Omgevingswet voor gemeenschappen. KIEN organiseert ook drukbezochte congressen voor gemeenschappen, overheden, onderzoekers en erfgoedinstellingen

¹ Brief Tweede Kamer, Verdrag van Faro: erfgoed is mensenwerk, 37615692, 24-04-23.

² Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Uitvoeringsagenda Deel 1 - Onderweg naar Faro, 21-12-2022

<https://www.cultureelerfgoed.nl/publicaties/publicaties/2022/01/01/uitvoeringsagenda-onderweg-naar-faro>

KIEN voert in Nederland verschillende taken uit, die aansluiten op de hierboven genoemde verdragsverplichting.

- Coördineren van de uitvoering van het Unesco Verdrag inzake de Bescherming van het Immaterieel Cultureel Erfgoed.
- Coördineren van het brede immaterieel erfgoedveld.
- Kennisontwikkeling over immaterieel erfgoed.
- Ondersteuning en deskundigheidsbevordering bieden aan erfgoedgemeenschappen
- Opstellen van een landelijke inventaris van immaterieel erfgoed.
- Stimuleren van bewustwording, kennis en begrip over immaterieel erfgoed bij het grote publiek, overheden, onderzoekers en erfgoedinstellingen.
- Samenwerkingen op internationaal niveau.
- KIEN biedt ondersteuning bij de implementatie van het Unesco verdrag op Bonaire, Sint-Eustatius en Saba en wanneer dit wordt verzocht ook op Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland

De Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland³ is de landelijke immaterieel erfgoedlijst met daarop ambachten, rituelen, uitvoerende kunsten en sociale praktijken. Er staan 209 culturele uitingen op de Inventaris. De samenstelling van de Inventaris wordt gecoördineerd door KIEN. Immaterieel erfgoed op de Inventaris kan worden voorgedragen voor de internationale lijsten van het Unesco-verdrag immaterieel erfgoed.

De culturele uiting wordt door de gemeenschap zelf aandragen bij KIEN, om op deze erfgoedlijst geplaatst te worden. Na aanmelding denken gemeenschappen met begeleiding van KIEN na over acties om hun levende erfgoed toekomstbestendig te maken. Deze werkwijze wordt internationaal gezien als een voorbeeld. KIEN gaat in 2024 samen met veld en gemeenschappen de Inventaris toegankelijker maken voor groepen, beoefenaars en regio's die minder goed bereikt worden.

³ <https://www.immaterieelerfgoed.nl/immaterieelerfgoed>